„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од ивице сите ових ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 182. У Новом Саду у недељу 25. новембра 1890. ГОДИНА XXV.

ПРЕУСТРОЈСТВО ШКОЛА У НЕМАЧКОЈ И ЦАР ВИЉЕМ II.

Данашњи немачки цар уочио је две опасности, које ни мање ни више него прете пропашћу немачкој царевини. Те су опасности: социјална демократија и тежња појединих немачких државица, као саставних делова целокупне немачке царевине, да иступе из те заједнице, те да живе свака својим животом.

У истини су то велике опасности, јер могу врло лако да доведу у питање опстанак немачке царевине, те цар Виљем, од своје стране, као представник те царевине, њене силе и моћи, има право, што је потегао, да отклони те опасности. Само је питање, хоће ли у томе успети, питање је, да ли се он не вара у рачуну, кад мисли, да се начином, ког се он лаћа, да те опасности отклони, и кад мисли, да је школа крива, што су те опасности по Немачку настале, па да ће их помоћу школе моћи и отклонити. Ми бар држимо, да се он у томе љуто вара.

Цар Виљем брка појаве и њихове узроке, те хоће појаве вештачким путем и начином да отклони, а међу тим узроке да остави на миру. Но дрво се даје до земље сасећи, али не дирајте му корен и из овога ће опет истерати изданици, од којих временом бивају опет велико и дебело дрвеће. Свако се зло може утаманити само кад му се узроци отклоне. Отклоните узроке сиротиње, и сиротиње ће нестати. А шта је социјална демократија у Немачкој? Цар Виљем и сви, који мисле као он, веле, да је то велико зло. А је ли тако? Социјална демократија није ништа друго него друштвена појава, која је морала избити на површину. Да није било узрока, ни те појаве не би било; да се није у Немачкој створио раднички пролетаријат, не би могло бити ни радничког питања. И ми велимо, да је ово питање велико зло, али не зло само по себи, већ зло, које се развило из другог много већег зла. Радничко питање у Немачкој је чедо немачког друштвеног система, онога система, по коме један човек може хиљадама живих људских снага да употреби у своју корист, по коме један може да остави чак и својим праправнучићима да живе, а хиљаде других због тога да немају ни себе ни своју децу чиме да заране у часу, кад онај један стиче на гомилу благо својим потомцима.

Социјална демократија, радничко питање, све се то даје отклонити, али само како и на који начин? Уклањањем узрока, по којима неколико њих благују и стичу благо, док хиљаде других поред најтежег рада не добију ни толико, да утоле глад. Данас су престала она времена, где се постизавала цел ућуткивањем: Трпи, душо, бога ради! До некле се може човек и тиме заваравати, ал довека не, нарочито данас не, где су неправда, неједнакост тако очигледне. Сада сваки хоће на овоме свету да живи, па ако и не ужива рајска блага, ал хоће да живи као човек. И нека цар Виљем поради на томе, да сваки дође само до своје праведне заслуге, па нека је уверен, да му неће требати школа да чува његов дом и немачку царевину. Школа има сасвим други задатак а никако да уклања оно зло, коме треба тражити узрока у ономе што та школа данас подражава.

Што се тиче очувања немачког јединства, то је друга ствар. Питање је свакако и ту, хоће ли цар Виљем моћи да се понесе са тежњом појединих немачких државица, да иступе из тога јединства, ако збиља та тежња постоји, а он каже да постоји. Његова ће плећа и сувише слаба бити за то, те ако хоће да се прослави, може лако противно да постигне. Најпосле, што људи створе, људи могу и да униште, а данашње јединство немачко, то је вештачки, људски, производ. Нарочито мислимо да греши цар Виљем, што толико наглашава очување Елсаса и Лотарингије. То је рана на немачком телу, те би најбоље било, да се та рана исече, јер може згодном приликом стати данашњу Немачку и главе.

У опште цар Виљем II. показује се као врло конзервативан. Да очува јединство немачке хтео би цео свет да употреби, да му се цео свет за то стави на расположење. Но питање је, хоће ли се Јевропа још дуго обазирати на ту његову цел и његове тежње, а питање је и то, хоће ли немачки радник трпети, патити се и постепено умирити за љубав немачког јединства?

О томе би требао цар Виљем више да мисли.

Лукава интервенција.

Још нису зраци просвете и науке све друштвене слојеве озарили; још се прилично густа помрчина незнања, која се тендециозно од разних фактора подржавала, вије над оним сталежом, који знојавно леб за себе и за друге зарађује. И тек крвљу политичких и умних јунака купљена слобода, која се широм ширити почела, омогућила је, те поче знањем и потиштене озаравати, а ево се извија и опет она црна авет, која је јевропске народе вековима окивала, гњечила, у кврге и тамнице бацала, а све за то, да мрак и незнање вечито у умовима народа одржи, па да она у тој помрчини незнања сама ужива сва блага и тековине рада људског овога света, а нас — народе — да упућује на онај свет. Та авет, коју треба већ давно да покрива гроб, који је она сама својим греховима ископала — подиже и опет главу, па грози и прети, а и опет, као у сва прошла времена, у име спаситеља и спаса народа, да постојеће слободе и природну филозофију покоси, сву власт у своје руке узме, науку подјарми, те да успостави гнусна времена обмањивања, гушења и убијања сваке умне слободе.

Је ли спаситељ света угушивао слободе? Је ли спаситељ света тиранисао свет? Је ли гонио науку и филозофију? Па откуд непојамне смелости у онога, који се намесником спаситеља назива, да противно учењима његовим дела и поступа?

Узбунила се дипломација, те странпутицом хоће неку вајну равнотежу да успостави, мир одржи, и ако вазда још народа има, који у ропству стењу, и ако тај мир, који се на овај начин одржава, срч народима сиса, те усљед тога сваким даном и огорчење повећава.

Међутим и у самом друштву шири се незадовољство што га изазива љута борба, борба, која се на живот и смрт води између капитала и рада, осиромашених јадника и оних, који токорсе рада дају.

Рад људски прошао је кроз разне мене и реформе, политичне, друштвене и економске. И све ове мене, ма колико деликатне, красне и корисне биле, ипак су оставиле велики део човечанства у патњи и немаштини, а лишеног просвете и науке. И због ових узрока, наравски, да се морало излећи незадовољство и породити љута борба у целој Јевропи. И ово ће бити, несумњиво, узроци, због којих се авет осмелила, те бајаги да спасава род људски, да та на прави пут развитка изведе, дигла своју грешну, провиђењем, историјом и науком осуђену главу, а цел јој је сасвим друга, као што јој је увек била: да руши најдрагоценије благо човечанства — знање и слободу. Али ма колико да је папство црно човечанству скривило, измишљавајући разне догме, којима је спречавало прогрес народа и мада је, те кад разум догме обарати поче, успоставило оно гнусну установу и инквизицију, која је, страшно и помислити, 340.000 људи осудило на тамницу и смрт — човечанство, сећајући се тужних гробова, неће допустити, да му се икад више поврате тако црни дани. И опет првог реда природни филозофи сва та недела бивших папа, тумачили су историјским законима, те пошто масом доказа доказаше, да на оно на што су пре па и сад претендују, права немају, и пошто открише и објаснише, да су то све биле маште, измишљотине њихове, само да у обмани свет држе — захтевали су, да папе буду оно што треба да су, и да раде оно, што им је спаситељ наложио.

Света је и непобитна истина, да су раденици на западу са сиромаштине пропиштали, а и оне мале олакшице, које је опет сам себи штрајковима извојевао, нису ни приближно такове, са којима би могао набавити здрав стан, добру рану, нужно одело и образовање. Све је ово за културног човека неопходно. Лечници су констатовали, да раденичка деца од глади кржљаве, поступно умиру. Како мора бити јадним родитељима ово гледати? Па и ако тешко и непрекидно раде, ни деци својој стање не могу да побољшају. Они су дивали силне тужбе и жалбе на своје бедно стање. И кад су више пута, због неоправдане утакмице својих госа, остали без рада и леба, гомилама по улица своје јаде свету изнашали, рада захтевајући, да од глади и они и деца им неугину — њих су бајонетима растерали. Али будући се зло социјално не може искоренити, нити ширење његово спречити бајонетима, то је оно остало и даље.

И било је племенитих и учених људи, који су глас дивали, да се радницима помогне. Има и сад великана, који праведно захтевају то исто. Али, са ужасом признати морамо, многи, који су радницима помоћи могли, а по дужности и требали, оглушивали су се.

И учени су људи проговорили у корист потиштених. Па и ако папство мисли, да незадовољство раденика употреби, па да се помоћу истог и светске власти дочепа, наше је најдубље уверење, да успети неће. Јер и ако се оно умешало, бајаги да побољша стање раденика, ови неће то примити, јер и сувише добро знају, да је папство кров векове, и ако је све у својим рукама имало, било неспособно да управља друштвом, јер место благостања, остављало је оно трагове, који су нагонили народе, да против њега устане и његов јарам збаци.

Када је лане талијански народ своме

ЛИСТАК.

ПИШЧЕВО ИМАЊЕ.

Биће томе већ доста времена, кад се једном појави код нас мој издавач, те ми се понуди, да приреди ново издање мојих списа.

— Па изволите — рекох, а међу тим сам га пажљиво мотрио, да не пати од каквог умног помрачења.

— Добро — одговори — ал да одредимо прво хонорар.

— Хонорар? А какав се хонорар може очекивати од оних књига, које су већ сви читали они, који се интересовали.

— Ја вам обећавам пет хиљада форината. Хоће ли то доста бити.

Пет хиљада форината! Остао сам са отвореним устима, а ни речце не могох изустити, немо лупих с њиме дан о дан.

Жена, па и деца седише за столом, у том пљеску беше толико свечаног изненађења, да жена пребледе а деца са живом пажњом упреше смеђе очице на нас, а мачка коју су деца баш у хам упрећи хтела, ослободи се те инстинктивно скочи у крило издавачево.

— Елем свршили смо — рече кратко издавач. — Шиц, скоту!

Збаци мачку с крила и оде.

— Хитим, — рече, излазећи. — Уговор ћу послати због подписа.

— Врло добро.

Остадосмо сами. Жена се узрујано окрете.

— За име божје — проговори полу поплашеним, пола загушљивим гласом. — Шта ћемо радити са тим силним новцем?

— Шта? Шта ћу? — мрмљао сам још чисто занесен. — Па шта се може са тим силним новцем радити, даћу изобразити дете за посланика.

— Ово дете од четир године! — насмеја се жена, — та зар си с ума сишао.

— Истина, истина! Ја и заборавио.

У то притрчах старијем синчићу, те му направих чврљугу на плавој главици.

— О, ти мали трбушко, да си само са рифом већи, одмах би те направио послаником.

Лавина се уста на плач извјерише од бола, а на то се умеша и мати:

— Дела децо, исмејте тату.

Деца се почеше церекати, а глас им одјекиваше као од два мала звонцета; мати се утркиваше с њима, не могох им смеја зауставити.

— Те немојте ми пиштати ту око ушију, не може се човек од вас посаветовати.

— Већ ми и на то мало радости завидите

— Ви немате ни мало осећања према озбиљноме раду. Сад је у питању пет хиљада форината.

— Марим ја за твојих пет хиљада форината, — одврати ми жена набусито — ради с њима што год знаш, и тако знам да мој савет нећеш послушати.

— А какав би то био тај твој савет?

— Да купимо једно имање.

— Имање? Добро, да купимо. А какво би се имање могло купити за пет хиљада форината?

— Или за осам хиљада. Педесет до шездесет јутара, лепу кућицу с рошчићи покривену; три до четир хиљаде можемо остати дужни.

— Е па добро, купићемо, дакле, имање.

Женино се лице разведри, те с места поче деци говорити:

— Но, децо, идите пољубите тати руку. Он ће вам купити имање. На имању ће бити малих телади, па ће вам мечати; у кошари ће бити жиребади, па у једног ће бити бела звезда на носу; на дворишту ће бити тељиге, у њих ће те запрегнути магаре, па ће га Јовица терати. Па тек врт, то ће бити дивота, у њему ће те се вијати, лептирове хватати, тичја гњезда скидати, па ћемо га свог засадити воћем, па кад огладните, Лава ће се успужати на дрво, па ће трести грање, а трешње ће као киша падати, а Јовица их од доле купити у шешир.

Јовица поче плакати. Он, боме, неће остати доле, јер Лава ће можда све трешње још на дрвету појести, па неће остати ништа да тресе.

Ал од свог права не уступа брата.

— Зато баш, па баш зато ја ћу ићи горе на дрво и ја ћу трести.

Реч по реч па се деца баш озбиљно посвађала, те се најпосле ухватише у коштац. Узалуд их мати утишаваше.

— Не дирај га! пусти га! Гле обешењачке дечурлије! Не купуј, ти тата, тима имања, јер ми кад помремо, још ће се поклати око деобе.

Брзо се потуку, још брже помире, већ после једног часа заједно братски вуку мала колица и весело истрчаше пред тетка Кату, која је са стране дошла у госте. Жене се изљубише, те онда отпоче хиљаду запитивања:

— Шта имате новог? Шта ради овај, шта онај? Ко је умро? Ко се оженио? Па између силних тема, не баш на сврштетку, похвали се моја жена да би у теткиној околини волела разгледати какво спретно јевтино имање.

Тетка Ката одмах јој предложи једно.

— Но то ће баш лепо бити, дете моје. Знаш шта? купите имање удовице Јована Малића, коју познајем. Има педесет и три јутра, од тих двадесет је сенокос, спретна кућа са пет соба, прави дворац, па она величанствена грдна дрва у врту, прави парк рођо моја!

— А да ли је за продају?

Продаваће се скоро. Не дам јој рока више од по године: задужена је до ушију. Хе силан луксуз. Отићи ће на добош, дете, све да она неће. А може бити да ће се и из слободне руке продавати.

— Дознајте слатка тетка! молим вас.

— Ни бриге те, испитаћу ја то већ, па ћу вам онда писати; не би дала за цео свет, кад би се настанили где-год близу мене.

Биримско имање биће од сад код нас дневно питање.

Кад се вечером зец, који мати руком прављаше, већ подобро „истрчао“ по виду, деца би борећи се већ са сном, шапутала: „Мамице причај што о имању.“

А она онда отпочне, па тако живо приказује то имање са сваковрсном теглећом и крилатом животињом, пластовима сена, испод којих

сину мученику Ђордану Бруну споменик подизао, кога је инквизиција спалила, сви су народи на тој свечаности учествовали, и на папина рогушења ни главе окренули нису. И најновији покушај папе, да овлада народима, неће бити успехом крунисан, јер нема тога народа, који би желео да се поврати црни средњи век, у ком су цветала тиранства Друштво ће извести благостање и без помоћи папе.

Као што ће многобројни на милионе чланова бројећи сталеж раденички лукаву интервенцију римског папе умети достојно одбити; исто се тако потпуно надамо, да ће и српски ђеније рашчережени српски народ на Балкану, сачувати од пропаганде римског папе, те да ће сви покушаји, да га од дедовске православне вере, од своје народне цркве отргну и римок. вери и цркви приведу — такође безуспешни остати.

У Бечу. **П. Мо.**

Политички преглед.

Аустријски државни прорачун за год. 1891. У седници аустријског сабора од четвртка поднео је аустријски министар финанција државни прорачун за год. 1891. По том прорачуну биће укупни расходи 564,473.940 фор. а то је за 18,170.930 фор. више него ове године. Приходи ће међутим бити 566,759.572 фор., а то је више за 17,939.566 фор. него за ову годину што је увето у прорачун.

Немачки цар о преустројству виших школа. У четвртак отворена је, у присуству цара Виљема у Берлину конференција, сазвана за преустројство виших школа у Немачкој. Том је приликом цар држао подужи говор о томе, како он мисли, да се више школе у Немачкој преустроје. У главном рекао је, да данашње гимназије у Немачкој не ваљају. Да су гимназије оно учиниле, што би требало да су учиниле, данас би сви они људи, који су с њиме ишли у школу, били онај материјал, којим би могао да ради, да сузбије социјалну демократију а то није случај. Гимназије би у том случају саме по себи отпочеле борбу против социјалне демократије. Немачке су школе биле ваљане до г. 1870., од то доба не ваљају. Сад се мора отпочети у школи проповедати, да се оно очува, што имамо. На томе се није до сада радило, па се за то и опижају центрифугалне тенденције. Уврок је у васпитању омладине. Од 1870. пазило се једино на учење, а не на образовање карактера и на потребе у данашњем животу. Нарочито је цар Виљем напао на класичаре-филологе. Полази се са становишта, да се што више научи и зна; да ли је то потребно у животу или не, то је била споредна ствар. Сад више не може стојати на оном основу, на коме се вековима стојало, на основу средњовековног манастирског васпитања, где је латински језик уз мало грчког било главно. Данас, требамо, рече цар Виљем младих Немаца, а не младих Грка и Римљана.

Штампа пред прорачунским одбором хрватског сабора.

Доносимо овај део из извештаја о раду прорачунског одбора хрватског сабора, где је било говора о штампи у Хрватској. Мислимо да је тај извештај доста занимљив, а главно је, да се бар изјаснимо, да ће до године хрватска влада донети предлог за нов штампарски закон, па да ће се по свој прилици по том новом закону укинути у Хрватској поротни суд у штампарским стварима.

Но ево самог тог дела извештаја:

Заступник др Врбанић истиче, како он опет мора истицати старе тужбе, које су ипак вазда нове. Ове се тужбе тичу угњетавања слободне штампе, без које он не може замислити уставан живот. Пре свега се тужи на конфискације новина, које су се изопачиле у праву вексацију. Новине се не конфискују за времена, већ се конфискација одгађа до другог дана и тиме без нужде наноси штета подузетништву новина, јер се ипак за времена обавештују о том звања поштанска. Тако је н. пр. број 177. „Обзора“, мада је предан државном одветништву у 3 сата, конфискован и конфискација достављена уредништву истом други дан у 10 сати дочим је на пошти био лист обустављен још исти дан. И разлози, с којих се повремени листови конфискују, често су пута врло чудновати и неоправдани. Тако је недавно конфискован „Пријатељ Народа“ због чланчића „Како смо уређени“, јер бајаги у њему има критерија злочинства сметања јавнога мира, па ипак у том чланку, који је конфискован од почетка до краја, нема ништа што би на то смерало. Ту се говори о нагодби и тврди, да би се она имала променити, али се неколико пута нарочито истиче, да та промена има бити законитим путем. Такав захтев није кажњив; као што ни један закон није вечан, тако није ни нагода. Захтев за ту промену, кад се она тражи путем законитим, не може бити кажњив, та недавно је читан у сабору хр. отпис, којим се захтева промена нагоде у ствари растеретница; такво законито настојање дозвољено је, у њему нема никаква делита, па ипак се такви чланци конфискују. Види се из свега, да се закон о штампи одвише тесногрудо употребљује, таква употреба не одговара слободи. То исто бива с §. 25. штампарског закона. Овај §. употребљује се врло чудновато и против нарочите интенције законодавства. Мада уредник листа изјављује и доказује, да је извесни чланак он писао, и мада о његовој кривици има судити порота, ипак се увела пракса, да се тај уредник суди не због делита, којег је починио, него због занемарене пажње. А суди му сремски суд. Ако је дотични уредник сам писао чланак, није крив за занемарене пажње, него дотичног кажњивог чина, њему има судити порота. Али све настојање иде за тим, да се обиђе закон и порота истисне, а слобода штампе згњечи. Говорник такав поступак осуђује, те моли владу, нека сходне упуте даде државном одветништву, да не гоне штампу без разлога, нека се при конфискацијама не служе вексацијом. А у погледу §. 25. нека или влада сама растумачи закон према интенцијама законства односно нека по самом сабору изазове легално тумачење, да се наталим злоупотребама на пут стане.

Заступник др. Егерсдорфер мисли такође, да се листови прекасно конфискују јер конфисковати лист, кад га је цео Загреб читао, то је доиста прекасно.

Што је речемо у погледу конфискације, предговорник је на кривом становишту, кад вели, да влада изда одредбе државном одветништву. На назоре појединих не да се утиривисати, али и онако није одлучно мнење државнога одветништва, него суда. На суд влада законитим средствима не може утиривисати. Интерпелација владе не допушта се нити је обвезна за судове, она би одвела до тога, да судци не би били слободни. Што се тиче §. 25. то вели говорник, ако је одговорни уредник доказао, да је писао чланак, то је друго; али ако један човек напросто изјави, да је почињао злочинство, то не значи ништа. Та изјава није никакав доказ.

Да влада исходи интерпретацију §. 25. законодавним путем, то би био једини излаз, али та интерпретација није интерпретација, него нов закон; дакле ваља гледати, да се даде нов закон; и он не би био против тога, да се изда нов закон штампарски. Појави у нашој журналистици воде до тога, да ће се морати донети нов закон, и он то предлаже.

Г. гроф Кун-Хедервари истиче, да се о слободи штампе много говорило; он поздравља ту слободу, влада је то нарочито доказала, кад је опет успоставила пороту. Но ова институција не функцира, као што би било желети, јер је познато, да су доказане кривице код пороте остале без казнене санкције; тако не може бити. Како ће се то даље развити, треба чекати; само је жалити, да кругови, који се боре поротним судом немају саме вере у ту институцију, јер се највећи део поротника одрекао права, које му припада, т. ј. суђеловање код пороте. То значи, да има ту нешто што није здраво. Пракса ће показати, у којој ће се форми та институција пороте у будуће одржати.

Што се тиче конфискације листова, то је конфискација прекасно одређена само у једном случају, али један случај не доказује ништа. Што се тиче листа „Пријатеља Народа“, није му познато ништа; влада ће се обавестити о овом, што је говорник рекао; но оно што је говорник навео, не би био разлог конфискацији, јер ако се законитим путем тражи промена закона, то је дозвољено. У осталом суд потврђује конфискацију, а влада се не меша у судство. Да се у поступку са штамп. законом више покушаја прави, то је наравна ствар, јер државно одветништво има пазити, да се путем штампе не чине кажњива дела, па ако се не може једним начином томе на крај стати, ваља покушати други начин, а до судаца је како ће интерпретирати закон. Најпосле неће престати друго, него размишљати шта да се учини, те буде ли требало, не ће се интерпретирати закон, него ће се настојати, како да се мане одстране. Како данас ствари стоје, не ће се моћи одржати садањи штамп. закон, за то ће већ будуће године морати доћи до промене. Говорник је до сада тражио само обуставу закона, али промене не; но ако влада с постојећим законом не ће наћи излаза, те ако не буду држављани нашли заштите, да буду осигурани не само у иметку него и у поштењу, тад ће влада изаћи с предлогом, да се закон промене.

Предстојник Кајић расветљује поступак судова код употребе §. 25. штамп. закона. Ако уредник изјављује, да је писао чланак, тада мора државни одветник испитивати је ли та изјава истинита. Ако се покаже, да дотични уредник не зна ни садржаја чланка, ни појмове темељне, то га државни одветник не може оптужити, већ га мора позвати на одговорност због занемарења пажње. У толико је он разумео поступак судова. Против тога није било притужбе, истом је данас у конкретном случају притужба поднесена, да се исходи жалба ништавна на заштиту закона. Он те притужбе још није прочитао, јер је врло обсежна. Изјављује међутим, да суд и државно одветништво поступају bona fide.

Г. гроф Кун Хедервари примећује, да и он држи да се интенција законодавства има држати; затим настоји и државно одветништво, које у свом поступку иде за материјалном истином, а то је интенција законодавства.

Заступник Поповић је пријатељ подпуне слободе штампе, али зна како је та штампа и штетна. Највеће је зло, да се не зна ко пише, желео би с тога, да се у закону стави установа, да се свако има подписати под оно што напише.

ДОПИСИ.

Будимпешта, 22. новембра. (Концерат у корист очувања споменика Корнелија Станковића.) Ево се већ навршило 26 година откако у српском будимском гробљу почивају кости неумрлог Корнелија Станковића. Ко је био Корнелије Станковић, о том су читаоци цењене „Заставе“ могли доста читати по нашим савременим листовима. Док је Вук ненадмашном вредношћом прикупљивао бисер - благо народне песме и приповетке, дотле је и неумрли Корнелије марљиво купио народне напеве и исте у вештачком облику приказивао страној публици. Можемо смело рећи: као што је Вук задобио са нар. песмама и приповеткама најобразованију страну читалачке публике, тако исто је и покојни Корнелије задивио музикалан свет са српским напевима.

У Београду постоји певачко друштво „Корнелије Станковић“, које је састављено из цвета српске престоничке интелигенције. Друштво је узело име покојног Корнелија, и може се рећи и са правом, јер иста певачка дружина са својим ваљаним коровођом г. Николајевићем Штирским наставља са највећим одушевљењем и са највећим успехом рад неумрлог нам покојника. Друштво „Корнелије Станковић“ јесте једно од најбољих српских певачких друштава, како с' ове тако исто и са оне стране Саве и Дунава. Узгред буди речено, овом је друштву митрополит у пензији Теодосије (Мраша) поверио своју готовину од 22.000 динара, да негује српску песму, српску свирку. Такође је поверено друштву појање у саборној цркви београдској.

Публици цењене „Заставе“ зацело је познато, да је са народним прилозима подигнут надгробни споменик Корнелију. Да би се исти од зуба времена сачувао, наумило је београдско певачко друштво, које се још и данас поноси именом врлог нам покојника, да даде у ту цел овде у Будимпешти два концерта. Овдашње омладинско друштво „Коло младих Срба“ умољено је од певачке дружине „Корн. Станковић“, да је потпомогне у овој ствари, да приуготови све што је нужно, како би друштво са свим на готово дошло.

„Коло младих Срба“ у својој ванредној седници од 20. новембра примило се са највећом ревношћу тог посла и сад већ у велико ради.

На истој седници сазнали смо од друштвеног потпредседника и програм, а тај би био: Друштво стиже амо 30. новембра, у идући петак. У суботу 1. децембра биће у српској будимској цркви, где се први пут отпојала служба Корнелијева, свечан парастос, на ком ће певачко друштво певати. За тим ће изаћи друштво на гроб Корнелијев, на ком ће појати српска будимпештанска ђачка омладина. Тог истог дана у вече био би концерат у „Редуту“, са овим програмом:

I. „Народне песме“ од Корнелија Станковића за мешовити хор удесио Вл. Николајевић Штирски коровођа друштвени.

II. „На ливади“ за мешовити збор: Штирски.

III. „Тебе појем“ од Корнелија Станковића.

IV. VI. Сплет српских нар. песама, удесио Штирски.

V. I. Сплет српских нар. песама од Штирског.

VI. Српске народне песме, удесио К. Станковић.

VII. Из ђачког растанка. Тенор соло уз пратњу мешовитог хора, од Штирског.

VIII. Рандхартинер: Херувика пева мешовити збор.

IX. III. Сплет нар. песама од Штирског. Мешовити збор.

После концерта биће банкет.

Сутрадан у недељу певаће дружина у пештанској српској цркви. У вече концерат са нешто измењеним програмом. После концерта весеље у кући где се Корнелије родио.

Пре девет месеци задивио је Славјански угарску престоницу са руским напевима; држимо да ће и дружина „Корнелије Станковић“ постићи са српским песмама такође сјајан успех. Цел је племенита, и надамо се да ће се сваки овдашњи Србин заузети, да буде и материалног успеха.

У то име добро нам дошли наши мили гости!

У своје време сматраћу за пријатну дужност да известим штоване читаоце цењене „Заставе“ о току самог концерта. **Јоца.**

Рума, 18. новембра. (Беседа у корист „срп. учит. конвикта“.) „На млађима свет остаје“, вели српска пословица; и по томе повољан је знак, по наш народни напредак, што видимо, да бар наша омладина не спава „сном мртвијем“; него сваку згоду прихваћа, где се тиче, да одбрани част народну, или какво племенито дело потпомогне.

Свима нам је врло добро познато, да скоро све енунцијације народне свести, за последња два деценија, јесу заслуга и плод будне свести наше дичне омладине. Тако н. пр. пренос Бранкових костију у српски завичај, подизање споменика српском тиртеју Вишњићу, прослава Змајева, као и јубилеји других наших књижевника и великана, све је то заслуга, те наше узданице. А од како се почело и на остварењу „српског учит. конвикта“ у

се може жмуре играти, са шупом у којој имаде свакојаких кола, па јеверцад, у којима рибе пливају; једном речју „имање“, које ће служити за углед, па шта више и „пинч“ ће добити сребрн ланац око врата са Јовиним монограмом.

Особито је диван врт са високим лиснатим дрвећем и тичја гњезда. Сирота деца, под њима заспе свако вече.

И заиста деца су већ месецима сваку ноћ на имању проводила, па и дању им је памет често тамо одлећала. Ако дања једу пажљиво свако семе скупе па оставе, требаће за семе. Ако кроз прозор спаве у омнибусу каквог шареног коња, сместа ми дотрче. Иди, тата, доле, купи га, па ћемо га одвести на имање.

Тако је то трајало непрестано кад ми се догоди један приличан неспоразум са издавачем. На једну књигу, коју је он држао да је у уговору, имао је права други неки издавач, које му се није могло ни одрећи. Због тога важност уговора од пет хиљада падне т. ј. и сад је у питању.

Невесео упутим се кући. Нема дакле ништа. Али како да кажем код куће, да им је доминијум пропао. Сирота моја жена, ала ће се ожалостити.

— Ех, баш ћу јој саопштити, боље нека пређе преко тога што пре.

— Жено! Почех саопштавати јој штедећи ју нежно. Мршава је наша срећа, од нашег уговора тешко да ће бити што.

— Како то? запита невољно.

Једну књигу не могу да му уступим, јер има права на њу један други издавач, а и овај издавач хоће баш ту књигу.

— То је боме доста непријатно, рече мирно, па равнодушно настави свој свагдањи посао.

— Изненадило ме је, то ма да сам се обрадовао, што јако срцу не узиме. А како јој је јако за срце пристао тај план, чудновате су те жене.

Ал сам се још већма убезекнуо. Сутра дан стигав кући из редакције, застадох жену у највећем гњеву, грди, виче, свађа се, лупа, треска врата а узбуђена сва баца тањире тамо амо по столу.

— А шта ти је сад опет? Помислим само то ђубре, Малаћовица упропастиће нам сва дрва. Сав ће врт порушити.

— Каква дрва, какав врт?

— Та наша дрва, баш сад сам добила писмо од тетка Кате, па пише, да ни једно парче горива не купује, него сваке недеље по једно дрво извади. Зар то није ужасно, зар се то може трпети. Боже, боже, така красна дрва.

— Али за бога, јеси ли при себи, па је ли оно њена башта чија ли је? Своју ће исећи ако исече.

— Та ти свашта олако узимаш, лакомислен си од како си.

Направих се љутит те подскочих.

— Истина, ти си увек озбиљан . . . . Ал сад нека је доста, што је лудорија, лудорија. Ако ми још један пут когод спомене то имање, одмах ћу отићи из вароши.

Нису га више спомињали, док један пут не читах сам у ондашњем листу једном, да је било ватре у Бјримку и да је мала удовичина кућа са целим газдинством изгорела.

— Но, хвала богу, оданух са тајном радошћу; бадава морам признати да је и моје расположење прилично притискивало то имање.

— Сад бих ја био погорелац.

Ала је срећа што ништа немам.

Журио сам се кући, да кажем радосну вест.

— А знате ли шта се догодило?

— А бога ти шта.

Уторак ујутру изгорела је Молаћова кућа са свима зградама, још и врба у врту се претворила у угаљ.

— Није могуће, промуца прибледела ми жена, и спусти се на столицу.

Па онда укочено погледа преда се, замисли се, док јој из сетних плавих очију потоком суве не потекоше.

Деца јој се плашљиво ухватише за скут, те тужним погледом гледају као да би хтела по годити.

— Мамице, шта вам је.

— Изгорело вам је имање, слатки моји, немате ви сад ништа на свету.

Нашто се и малих погорелаца препуњен лонац разби, те гласним дрекањем оплакаше биримско имање. Превела **Ленка.**

Новом Саду радити, видимо дичну нашу омладину, да се и за ту лепу мисао живо заузима, приређујући у ту сврху забаве, и скупљајући добровољне прилоге.

Ни румска омладина није могла за својим другама да заостане; већ је прегла, да и она са своје стране, ма и један камичак за ту зграду принесе. С тога је 10 о. м. у ту сврху приредила беседу са игранком, од које је „српском учит. конвикту" за наше прилике доста знатна свота новаца припала.

Но ово није било баш лако, јер наше певачко друштво остало је још зимус без коровоће; с тога је овом приликом добар савет новаца вредео, како да румска омладина своју жељу оствари, т. ј. да „српски учит. конвикт" потпомогне. Али у тој невољи дође помоћ изненада. На упражњено учитељско место би изабран и потврђен, бивши мокрински учитељ г. Душан Поповић, који је српској публици већ познат као ваљан музичар и у опште реван заузимач, за све што је добро, лепо и племенито. Чим нам дакле наш нови млади учитељ у нашу средину дође, би друштво за приређивање беседе брзо склопљено, и за врло кратко време све за беседу спремљено.

Програм бијаше красан; певане су све нове т. ј. у Руми још не певане песме, и то: са таком прецизношћу, каква се од дилетаната само очекивати може.

Но да пођемо редом на оцењивање појединих пијеса програма.

Као обично, на првом месту бејаше говор, а говорио је г. др. Миша Поповић овдашњи адвокат. Расложив у кратким потезима, цел конвикта, говораше о тој установи тако заносно и убедљиво, да је штета, што не бијаше на окупу читав српски народ и српско учитељство да му речи чује. Особито се допало публици оно место у говору, где говорник прташе: како је српско учитељство раскомадано: на конфесионалне и комуналне учитеље у Угарској, а тако исто у Троједници; па услед тога то учитељство не би иначе никада имало прилике, да се састаје и о народним невољама и потребама прозбори; овако пак стечено је земљиште, где ће то, макар и незванично моћи; како ће се у „српском учит. конвикту", српска деца од Оршаве до Јадранскога мора стицати, заједнички се учити, познавати, љубити и о обичајима, тежњама и начину мишљења српског народа из разних крајева једни од других сазнавати.

Штета ће бити, ако г. Поповић не преда јавности тај свој доиста родољубиви говор у целости!

Друга тачка програма беше мушки збор: „Срећин стан" од Димића. Ова је песма, ма да је врло тешка и комплицирана, ипак отпевана сасвим прецизно. Штета, што нам кор не беше јачи, како природа те песме захтева!

Иза овога отпевао је мешовити збор песму: „Вече" од Св. Димитријевића на потпуно задовољство присутне публике. Морала се та песма певати и по други пут, а таншању не беше краја.

Исто тако одобравање постигао је и други мешовити збор: „Красан Сарафан", а двопев: „Лаку ноћ" од Милчинског, које певаху госпођице: Катица Јанковићева, позната већ срп. публици, као изврсна певачица и Даринка Белићева, беше канда кулминацијона тачка читаве забаве. И једно и друго парче морало се певати по двапут; а да је било по жељи публике, морала би се певати и по више пути. Квартет: „Спомињање" од Миљана, који певаху: г. г. Гавра Путник, Душан Поповић, Бранко Белић и Тома Огризовић, отпеван је на потпуно задовољство публике.

Декламацију „Велски барди", одекламовао је наш млади трговац г. Сава Крстић, како се само може мислити, добро; а гђца Катица Јанковићева, својом декламацијом „Пред судоницом" од Мите Поповића управо је очарала публику, тако, да би јој и многа стара вештакиња „на даскама, што свет значи" могла на успеху завидети. Евала јој!

Као последња пијеса програма, певани су „Бачки напеви" од Пачуа. И ова се песма јако допала публици, те се морала и по други пут певати.

Први део беседе као што се види, потпуно је успео; а други део није ни мало заостао за првим: играло се и веселило све до беле зоре.

Није ваљда ни нужно напомињати, да је пало и здравица. Али то морамо овом приликом ипак да споменемо, јер је наздрављано српском учитељству, уз жељу да „Срп. учит. конвикт" постане што пре делом, а та појава, потпуно опровргава оно познато: „Кад Румљани челом сфора, бедан уча већ селити мора"!

Видели смо горе, да је велика, и управо главна заслуга, што се ова беседа могла држати, госп. Душана Поповића, нашег младог учитеља, али овом приликом не можемо, а да не изрекнемо јавну хвалу и нашим одборницима и одборкињама, са председником им, мађистратским већником г. Миланом Андрићем, који су са своје стране много допринели, да је ова забава и са материјалне стране успела. Особито нам са хвалом ваља споменути наше гђице учитељице: Анку Диздареву и Вукосаву Крстићеву, које нису жалиле труда, него су и по најгорем времену ревно ишле скупљајући добровољне прилоге, и продавајући улазнице. Евала им! Угледале се и друге српске учитељице на њих!

Што се посете тиче: могла би бити и боља; али можемо бити задовољни и овако.

Имена п. н. приложника је су: по 8 ф. г. Јоца Ђурчић-Биорац; по 7 ф. г. др. Миша Поповић; по 6 ф. г. Милан Андрић; по 5 ф. г. г. др. Тонка Богдановић, Никола Ђуришић; по 3 ф. г. г. др. Шевић, др. Рикардо Племић, Тоша Огризовић, Лука Георгијевић, Паја Андријевић, и Матија Жебедић; по 2 ф. г. Јоца Мишковић Јазак, др. Душан Диме, Јован Ђуришић парох Павловци, гђа Марана Сладаковићка бивша учитељица Јазак, Стева Б. Димитријевић, Јован Петровић, Васа Мавреновић, гђа Ана Жебедић; по 1 ф. 50: г. Јован Томић, Радивој Крстић, Сава Крстић; по 1 ф. Др. Пауз жупник румски, Паја Ђурчић, Гавра Путник, Васа Јовановић, Deutsch из Беча, Милан Орловић, Тома Критовац, Гавра Костић Брестач, Ђока Марић, Сава Вујић, Мита Дудић, Јоца Дудић, Арон Прица, Аца Циковац, Мита Ђорђевић, Мита Нешковић Беловар, Душан Поповић, Васа Поповић парох Чока у Банату, Драгутин Поповић Платичево, Таца Николајевић Стејановци, Сава Критовац, Никола Михајловић, Никанор Даниловац, јеромонах и администратор парохије у Руми, Катица Јанковићева, Стева Јаковљевић, Ђока Костић, Жига Фурјаковић, гђа Бојана Панајотовић, Данило Медаковић, Лука Веселиновић, гђца Анка Диздарева; по 50 н. г. Сава Гроздић, Сима Стајић, Тима Марковић, Сава Филиповић и гђа Драга Теомировић. Живели!

Свега добровољних прилога било је	102 ф. 50 н.
На благајни пало је	113 ф. 15 н.
Укупни приход је . .	215 ф. 65 н.
Кад се одбије укупни расход са .	77 ф. 65 н.
Остало је на чисто .	138 ф. — н.

Овом приликом уписао се овдашњи г. Васа Максимовић за члана потпомагача, и уплатио укупну чланарину од 50 фор., што чини са оних 138 фор. свега 188 фор. који је новац већ отправљен на своје определење. —к.

Параћ, 19. новембра. (Долазак пароха. — Нехат наше црквене власти. — Наши „Браникаши".) Једва већ једном дочекасмо, да можемо видети у нашој средини свога изабраног пароха г. Александра Тошића.

О самом избору, како је текао и који је обављен још 21. августа о. г. било је спомена већ у цењеној „Застави". Зна се, да је био само **једини** противник овдашњи на жалост, општински бележник Св. Грујић. Бољег вам коментара за тог човека не треба, већ што је то, кад видите да он као општински натарош није могао ни једног човека за себе придобити.

Нећу да вам пишем с коликом смо радошћу дочекали нашег новодобивеног пароха, јер то ћете појмати и по избору како га изабрасмо; али не могу пропустити, а да не укажем на немиле и жалосне појаве, које су се баш овом приликом код наше претпостављене црквене власти јасно показале.

Управо 1. јануара о. г. остала је наша парохија упражњена. Црквена општина одма је чинила нужне кораке, како да добије за пароха или бар администратора човека, који јој је по вољи.

У том смислу престајала је г. епископу у два маха депутација (први пут од 20 чланова) лично и два пута писмено, са потписом свих црквених скупштинара, не би ли нам поставио за администратора онога, кога смо ми желили. Али се нити г. епископ, нити конзисторија смиловаше! Обећало се и — ништа више! Остало је на оном, кога нам наметуше. Цело је село било огорчено: љутила нас је та непредусретљивост од стране наше власти. Међутим, било је ко се томе радовао. Једна „чила дружиница" у лицу нашег администратора и општинског бележника радосно је говорила: „Нека, нек се то мало протегне, па ће они већ доћи за руком", али им је рачун био без крчмара, као што су се доцније и уверили. Прота Купусаревић био им је као наручен. Та да боме, зашто да се човек жести? Он извуче кад-год дође овамо „масну" дијурну, а брига њега, хоће ли бити у Параћама уредно богослужење или не! Није вредно за бога, не рентира се, да се човек за такве „ситнице" инкомотизира! Али не тако оче прото, не тако! Ја мислим баш да су епископ, конзисторија и окружни протопресвитери највише позвани да пазе, да ли су црквене општине у реду, да ли се богослужење у појединим општинама тачно и уредно обавља, да неред, где га има исправљате и ред успостављате и т. д.

Како се пак то чинило у овом случају, ево нека дела говоре: Два пуна месеца после смрти нашег честитог пароха Стевана Петровића једва се смилова конзисторија и закључи у својој седници од 1. (13.) марта о. г. да се на нашу парохију има расписати стечај. Ми смо данули душом: „Но сада ће ствар ваљда мало брже ићи" говорили смо. Али на жалост, већ почетак није нам много обећавао, јер стечај овај први је пут угледао света тек 8. априла о. г. у 53. броју „Заставе". Пароха пак добисмо једва у половици новембра. Дакле овако стоји ствар? Од смрти покојног нам пароха до данас, кад је закључено, да се стечај распише равно **два** месеца; од закључка конзисторијалног до првог уврштења скоро **један** и по месец; од првог уврштења до избора пароха **четири** и по месеца; а од избора до уведења у парохију **два** и по месеца; дакле summa summarum **десет** и по месеци. Заиста наопако! Наопако и жалосно је то! Не зна се које брже, или конзисторија или прота!

Сви ми разумемо, што се овако ванредно стање некоме допадало, али не разумемо то, зашто да баш прота, зашто конзисторија да томе стању на руку иду? Или мисле они, да су тиме своју дужност „савесно" вршили, ако су допустили, да у једној општини траје привремена администрација десет и по месеци? Да нису они хтели **једном** човеку тиме „на руку" ићи? Но да ли би то смело бити? Да ли је то дозвољено? Јер кад то чине предпостављене власти, шта да се онда очекује од нас простих људи? Мисле ли нека господа, да су они само за то створени, да вуку добру плату за свој — нехат и немар? Не, то није лепо, то је — гадно!

Десет и по месеци пробавила је наша општина у најнеуреднијем стању: богослужења кад било, кад не било; црква нам опустила; народ се огорчен одбио, јер нам наметусте човека, кога нећемо, а небринусте се, да га са тог места што пре уклоните, ма да вам је добро познато било, да га народ радо не гледа. Према овом појмићете, да је голема штета и у моралном и у материјалном погледу, што ју је наша црква за ових несносних десет и по месеци претрпела. Па реците нам, ко да понесе и прими одговорност за ово на себе? Нећете ваљда рећи, да смо ми томе криви? Не ми — већ баш ви, ви и нико други! С тога кад онај неће о нама да води бригу, који је на то највише позван, водићемо је ми сами, као што смо то и показали и доказали.

А шта тек да кажем о оној јадној „дружиници"?! Пискарало се, тужакало се, облагивало се свакојако: да је наш парох бунџија, да подговара народ, да не плаћају порезу, да је „опасан" — и шта ти ја ту још знам. Денунцирало се епископу, конзисторији, па најпосле — чујте! — и самоме солгабировату, не би ли се како год избор пароха могао осујетити. Али беше им узалуд, наше дерне, с опроштењем, „Браникаше" остадоше — покуњена носа. Сва њихова пренемагања, извијања и подметања разбише се о будну свест парашке црквене општине, јер смо их ми добро провидели. И сад им кукавицама, не преостаје ништа, већ да се теше и чекају — боља, срећнија времена. Па пустимо их!

На завршетку пак довикујем нашем избраном пароху: Добро нам дошао! Живео на срећу и напредак наше св. цркве и наше општине!

Овако у име целе општине вели

Један скупштинар.

Вести из места и са стране.

Магистратска објава. Од ововарошког магистрата добили смо ову објаву: „По наредби преузвишеног уг. кр. министарства трговине, издатој т. г. под бр. 2690. приликом пописа душа, који ће се будуће 1891. године од 1. до 10. јануара (по рим.) извршити, уписаће се и општинска надлежност сваке појединe особе. Они новосадски становници, који нису у Н. Саду надлежни, могу доказати своју надлежност са иноземском путовницом, изказницом, радничком, службеном, војничком књигом, или пак са сведочанством које се, ако је веродостојно издано, при определењу општинске надлежности за доказ примити може. Сви они новосадски становници дакле, који су у страним општинама надлежни, а доказа надлежности немају, позивају се, да до конца ове године од дотичних власти набаве."

На адресу уредништва „Јавора" у Н. Саду. Од једне претплатнице „Јавора" из паланачког среза добили смо ове редове: „Не знам како да растумачим поступак уредништва „Јавора" у погледу јављања о смрти блаженоупокојеног епископа Теофана. Кад су „трогателно вапијући" оплакивали смрт Мише Димитријевића изнашао је „Јавор" у жалосном, црном оквиру, дочим једном упокојеном владици, и то владици, као што је био Теофан, једва посвећују „неколико" редака. Споменули га тек онако узгред, под рубриком „Читуља", као да говоре о смрти најобичнијег човека! Или мож да они цене Мишу више, него једног Теофана? Да није можда то случајно? Знају ли они узвишену задаћу белетристичног листа? И кад тако раде, неће ли и они зажалити на „немарност" српске публике? Све ово пита једна претплатница „Јавора"".

Ако није истина, а оно је бар лепо измишљено. Новине „Agence libre" добиле су телеграм из Петрограда, да су коначни резултати избора у Италији очекивани били тамо са великим нестрпљењем. Руска влада била је извештена, да се на основу сагласности углављене у Милану између немачког државног канцелара и краљ-Хумбертовог првог министра Криспија, овај последњи чим се буде уверио да има сигурну већину, отпочети одмах дипломатску акцију. Италијанска влада пропонираће званично париском и петроградском кабинету, да пристану на сазив конгреса, ком ће цел бити, да регулише ова питања, којих су принципи већ одређени прелимираним путем: 1) Конституисање једног царинарског савеза (Zollverein) јевропског одређеног да се бори противу инвазије американских производа. 2) Неутрализација Алзас-Лорене. 3) Неутрализација Романе. 4) Опште разоружање, у чему ће Француска бити понуђена да узме иницијативу. Немачка, Аустро Угарска и можда Енглеска пожуриле би се да ове тачке акцептирају. У могућем случају да две силе, које су специјално узете у обзир, не буду пристале да то учине, могле би се очекивати још јаче евентуалности, јер горње тачке чине основицу програма интернационалне политике немачкога цара, који је о томе дао тачније обавештење канцелару Капривију, пре но што је овај пошао на пут у Милан.

Накнадни избори посланика у хрватски сабор. У четвртак били су накнадни избори посланика у хрватски сабор: у другом изборном срезу загребачком и у Осеку. У Загребу је победио владиновац **Рајцнер** против Старчевићевца др. **Бороша**, свештеника, и то са 121 гласом већине, а у Осеку опет победио је др. **Најман**, присталица независне странке против владиновца **Рифера** и то са 62 гласа већине. Што је у Загребу победио владиновац није никакво чудо, јер ни мање ни више — него 120 чиновника имали су у том срезу да гласају, а ти су сви не само морали гласати на владиновца, него су морали баш доћи да гласају. Но у колико није од никакве важности победа владина, у Загребу, у толико је значајнији њен пад у Осеку. Влада је намигивала, протежирала Осек, па се у један мах почело шушкати и о томе, да овај град постане хрватском престоницом, но све то не поможе. Бадава, свесно грађанство не да се тако лако завести као прост свет по сеоским општинама. Исход избора у Осеку је удар по владу, који ће је јако, врло јако затиштати.

Избор општинског претставништва у Футогу. Пишу нам из Ст. Футога: „У суботу 12. о. м. био је у нашем месту избор општинског претставништва (репрезентанције). Избор је текао у најбољем реду. Од Срба су изабрани: Коста Шијачки, Јован Петровић, Јован Беквалац, Младен Живанић и Милош Марић за претставнике а Ђока Попов и Ђока Радованов мл. за заменике. Срби у нашем месту могу бити потпуно задовољни са избором ових људи, јер су они досадашњим радом својим у нашим јавним локалним приликама показали, да су достојни овог места, која им је српски живаљ у нашем месту овим избором дао. Ми се надамо, да ће они и од сад као и до сад радити на бољитку и напретку ове општине и тако у пуној мери оправдати поверење и уздање Срба у нашем месту. Уједно вам јављамо да је овим избором уклоњена из наше општине и последња сенка злосретне ере поп Лазине, која беше пре неколико година окужила један део Срба грађана у овом месту."

Новосадски тамбураши у Немачкој. Под именом: Прво тамбурашко друштво из Новога Сада, путује у овај мах по Немачкој, те приређује концерте. Друштво се састоји из 8 чланова, а сви имају народно одело, као што се у Србији носи. Немачке их новине од реда јако хвале. Сад се друштво налази у Бону и ми читамо у „Бонском Дневнику" врло лепу хвалу о њему. Разне несрпске композиције само свирају, а српске песме и свирају и певају. Исти лист најтоплије преноручује својој публици ово друштво, те вели, ко хоће да чује, како се Србин „смеје и плаче" нека иде на концерте, што их српски тамбураши приређују. Испочетка је тамбура необична немачком уву, али што је човек више слуша, тим му се све већма допадају звуци тога инструмента, тако да после не може да се доста наслуша српских тамбураша — тако каже споменути немачки лист.

Трговина.

Нови Сад, 24. новембра (6. децембра). Услед рђавих путева довоз на нашој житној пијаци врло је слаб. Цене су се међу тим, свом зрну одржале досадање, као: Жито 7 ф. 20—30 н. Наполица 6 ф. 50 н. Јечам 6 ф. Зоб 6 ф. 50 н. Кукуруз 5 ф. 10—15 н.

На осталим нашим пијацама одржале су се такођер цене по старом.

Маст 50 н.
Сланина 50 н.
Свињи од 36—37 н.

*

Будимпешта 23. новембра (5. децембра.) Пшеница је на данашњој пијаци била лошије нуђена, сам значај рада је ограничен. У промету је било до 15.000 м. ц. жита.

Продавана је: Пшеница потиска 80.5 8 ф. 30 н. Пештанска 79. 8 ф. 15 н. Банатска 80.5 8 ф. 32½ н. Бачка 80. 8 ф. 25 н. Подунавска 75. 7 ф. 82½ н. Све на три месеца.

При закључку термини су: Пшеница за пролеће 8 ф. 2—4 н. Кукуруз за мај-јуни 6 ф. 22—24 нов. Зоб за пролеће 7 ф. 16—18 нов. Репица за август-септембар 13 ф. 40—50 нов.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 24. новембра.

4% угарска златна рента — — —	102 55
5% „ папирна „ — — —	99·85
Дукати — — — — — — —	5·43
Наполеондори (20 франака) — — —	9 08
Немачке држ. марке — — — —	56.55

Најновије вести.

— Из **Београда** јављају, да је краљица Наталија поднела меморандум скупштини у ствари бракоразводног спора између ње и бившег краља Милана.

— Из **Петрограда** јављају, да се руска влада одлучила, да протесте, са стране против њеног поступања према Чивутима сматра као мешање у унутрашње ствари руске државе, те је по томе већ и своје заступнике у страним државама инструјисала.

ПРИПОСЛАНО.*)

Отворено писмо г. Исидору Бошњаку

пароху чипском и администратору Б. Ђарматском у Чипу.

На ваше „припослано" штампано у 121. бр. о. г. листа „Бранника" налазим се побуђеним следеће одговорити.

Ја као писац из Сентандреје од 25. августа о. г. штампаног у 134. бр. цењеног листа „Заставе" у ком допису наћосте ви, да је ваша свећеничка част нападнута, морам вам рећи, да сте слаб „капацитет" у схватању смисла и тенденције тога дописа показали; јер да сте кадри били дубље тај допис проучити, ви би морали наћи, да се тај допис ни најмање није вас тицао и да је парох чипски, и то без икакве увреде свећеничке му части у толико само дотакнут бити морао, у колико је нужно било, да се докаже, да је моја тврдња о неспретном и неуместном расположењу администрације Б. Ђарматске парохом чипским од стране преч. консисторије основана.

А да сте се ви као парох чипски и администратор Б. Ђарматски једног недељног дана око пола 12 сахата пре подне — полазећи у Б. Ђармат — састали у Вацу са једном у овој ствари меродавном личношћу, то је истина, коју вам могу „црно на бело" доказати.

Кад се пак узме, да од Ваца до Б. Ђармата треба добрих шест сахата, а од Чипа до Ваца још више, онда питам ја вас: Је ли тога недељног дана могла бити св. литурђија било у Чипу било у Б. Ђармату? и да ли „може" парох чипски, а уједно и администратор Б. Ђарматски савесно обављати душепопечитељске дужности?

Даље, да нисте „на силно мољакање саме породице и сродника покојног пароха као и свих чланова општине" за администратора Б. Ђарматског постављени, већ да вас је г. прота — вршећи своју дужност, као администратор протопресвитерата будимског до даљег наређења односно потврђења консисторијалног — „привремено" за администратора поставио и то је истина, о којој се можете из уста г. проте уверити.

Да пак при постављању администратора не сме одлучавати никакво мољакање, већ да се озбиљно има узети у обзир та околност, да душепопечније ни у ком погледу уштрба не трпи, држим да ми није потребно доказивати.

Најпосле, да сте Ви, као што и сами тврдите — дакле доказивати ми није нужно — сродник покојног пароха Б. Ђарматског и да као таковом, било да сте од г. проте било од саме породице покојног пароха позвани били на погреб, на најмање ваша свећеничка част повређена није, пошто се дотични пасус у моме допису ни најмање не односи на Вас, већ се тиче неког трећег, и то је истина.

Но Ви у Вашем „припосланом" трудите се без икаква узрока и повода, да моје истините тврдње на неучтив и једнога свећеника недостојан начин и са за једног душепопечитеља непристојним изразима — којих се сваки морално и интелектуално образован човек гнушати мора — лажнима докажете и тиме моју част окаљате.

С тога Вас као писац дописа од 25. августа о. г. штампаног у 134. бр. цењеног листа „Заставе" овим позивам, да за 14 дана — рачунајући од дана увршћења ових редака у овај цењени лист — у Вашем „припосланом" мени подметајуће лажи као и све остале у њему моју част вређајуће изразе јавно преко српских листова опозовете; у противном случају ћу се суду због увреде части обратити.

Са овим прекидајући с вама сваку даљу овим путем полемику јесам

У Сентандреји 22. новембра (4. децембра) 1890.

Јован Пачариз
парох.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе" ни у ком погледу.

✝

Свештенство протопресвитерата кринско-глинског даје после саборно одслужене св. литургије, намењене за упокој душе, **парастос његовом високопреосвештенству,** своме доброме блаженопочившем архипастиру

ТЕОФАНУ

ВЛАДИЦИ ГОРЊО-КАРЛОВАЧКОМ,

у понедељак 26. новембра ов. год. у св. богородичној протопопској цркви глинској у 11 сати пре подне.

За свештенство
Дан. Јов. Прица,
окружни протопресвитер.

✝

Тужним срцем и превеликим болом јављамо свима сродницима, знанцима и пријатељима, да нам се наша мила и нигда незаборављена кћи, сестра, односно супруга

МАРИЈА РАДОШЕВИЋ

рођ. ЈАНКОВИЋ

после дугог и тешког боловања у цвету младости у 26. год. синоћ 27. о. м. у 11 сати у вечност преселила.

Тело миле покојнице опојаће се 30. о. м. у 2 сата по подне по српском православном обичају а сарапиће се на гробљу у Дарувару.

Беловар, 28. новембра 1890.

Јулијана Јанковић, тужна мајка. **Сима Радошевић,** ожалошћени супруг.

Владислав Јанковић, брат.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Експрес)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Од Будимпеште: сваког уторника и петка; Од Вршца: сваког уторника и петка; Од Земуна: сваке среде и суботе)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Експрес)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.48	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9.14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(Од Земуна: сваке среде и суботе; Од Вршца: сваке среде и суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

ОГЛАСИ.

Als preiswerthes, praktisches Weinachts-Geschenk empfehle ich **Rohseid. Bastroben** (ganz Seide) **fl. 10.50 per Robe,** sowie fl. 14.25, 17.50, 21.25, 26.25 bis 29.60 nadelfertig. Es ist nicht **nothwendig** vorher Muster kommen zu lassen; ich tausche nach dem Fest um, was nicht convenirt. Muster von **schwarzen, farbigen** und **weissen** Seidenstoffen umgehend. Seidenfabrik-Depot **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflieferant), **Zürich.**

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију VI. разреда у Мехали овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје бележоване и са сведоџбама о квалификацији устројене молбенице, потписаној консисторији до 31. децембра 1890. год. поднети.

Из седнице епарх. консисторије, држане у Темишвару 12. (24.) новембра 1890. год.

1—2 **Консисторија епархије темишварске.**

1—3 **ВРЛО ЛЕПА**

ФРИЗЕРСКА И БЕРБЕРСКА РАДЊА

у великој провинцијалној вароши која већ 14 година постоји на главној пијаци уз хотел, може се од 1. јануара 1891. под врло повољним условима примити. Дознати се може у администрацији овог листа.

ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА
ЈОВАН ТЕРКУЉА

ВИНКОВЦЕ

потребује ваљаног помоћника. 1—1

СЛИКАР

академичар, препоручује се за сликање како православни тако и католички црквени слика, поправља старе живописе, портрете скида са фотографије а има и икона за свечаре на стовариштy.

Ханс Мартину
акад. сликар
2—2 у дунавској улици број 1860.

НОВИ ШЕЋЕР!

„САХАРИН"

који је **300 пута слађи** од најфинијег белог шећера, може се добити у пакетима по **35 нов.** и у флашицама по **ф. 1.62 н.** и **ф. 2.50 н.** у шпецерајској трговини

ПАЈЕ АРСЕНИЋА СИНА
3—3 **у Илоку.**

Велики крах!!!

Њу-Јорк и **Лондон** нису поштедели јевропско копно, те се једна велика фабрика сребрне робе нашла побуђена да сву своју залиху ув малу отштету, тек да исплати раднике, распоклања.

Ја сам опуномоћен да то спроведем.

По томе **поклањам** ја било **богатима** било **сиротима,** ове ствари ув отштету од **6 фор. 60 нов.** и то:

6 ком. најфинијих стоних ножева са правим енгл. сечивом.
6 комада американ. патентираних сребрних виљушака ив једног комада.
6 ком. америк. патент. сребрних кашика ив једног комада.
12 комада америк. патентираних сребрних кафених кашика ив једног комада.
1 ком. америк. патент. сребр. кашика за сос ив једног ком.
1 ком. амер. патент. сребр. кашика за млеко ив једног ком.
6 комада енглеских Викторија-тасни.
2 комада дивних чирака.
1 комад џетке за чај.
1 комад најфиније шећерњаче.

42 комада свега.

Све ове наведене ствари стајале су пређе преко 40 фор. а сада се могу добити по малену цену од **6 фор. 60 н.** Американско патентирано сребро скров је бео метал, који кров 25 година одржава сребрну боју, а толико се гарантује. За најбољи доказ да се овај оглас не оснива на варању, обвезујем се ево јавно да ћу сваком, коме се роба не допадне послату своту без приговора вратити.

Наруџбине шаље или ув накнаду поштом, или да се новац пошље напред

П. Перлбергова агентура
фабрике за израву ствари од патентираног американског сребра у Бечу,
II., Rembrandtstrasse 33. 1—6

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

54—

БРЗА И СИГУРНА ПОМОЋ ПРОТИВ БОЛЕСТИ У СТОМАКУ ЊЕНИХ ПОСЛЕДИЦА.

Најбоље и најзгодније средство је за очување здравља, чишћења и одржавања сваког у чистоти па дакле и крви, и за потпомагање доброг сваривања свугде већ познати и омиљени

ЖИВОТНИ БАЛЗАМ Дра РОЗЕ.

Овај од најбољих и најлековитијих биља најбржљивије зготовљени балзам, употребљује се с потпуним успехом у свима тешкоћама при сваривању, **грчевима у стомаку, недостатку апетита, накиселом подригивању, навали крви, шуљевима** и т. д. Услед тог својег изврсног дејства постао је овај балзам сигуран и опробан народно-домаћи лек. **Велика боца стоји 1 фор., мала 50 новч. — Хиљадама похвалних писама стоје на углед.**

Заштитна марка

ОПОМЕНА! Да би фалсификатима стао на пут, чиним сваког пажљивим, да је свака боца од мене самог по оригиналном пропису зготовљеног **животног балзама дра Розе** увијена у плаветан картон на коме се по страни налази у немачком, чешком, мађарском и француском језику натпис: **Животни балзам дра Розе из лекарнице „код Црног Орла" Б. Фрагнера Праг 205. — III.** на челу боце налази се овде на страни постављена, у смислу закона депонована марка за обрану.

Прави животни балзам дра Розе може се добити само у главном стоваришту произвођача

Б. ФРАГНЕРА

апотека „код Црног Орла" у Прагу, 205—III.; у Панчеву код гг. Франца Бауера и Фр. Радде, апотекара.

У све веће апотеке у аустро-угарској монархији имају овог животног балсама на стоваришту.

Код истога може се добити:

„ПРАШКА УНИВЕРЗАЛНА ДОМАЋА МАСТ"

хиљадама захвалних писама приповнато сигурно средство против свију запаљења, рана и отока. Ова се са сигурним успехом употребљује при запаљењу, застоју млека, при отврдлости женски груди, одбијању детета од сисе; при апцесима, отоцима од крви, при загнојењу и карбунклама; при отоцима око ноката, тако званог прва на прстима на руци или нози; при отврдлостима, надувености, оточеном врату (дризне); при тако званој масној израсли, дивљој кости и т. д. — Сва запаљења, отоци отврдлости, надувености, могу се за најкраће време излечити а где је већ до загнојења дошло, може се оток за најкраћи рок без бола извидати.

У дозама по 25 и 35 новчића.

ОПОМЕНА! Пошто многи ову прашку универзалну домаћу маст фалсифицирају, чиним сваког пажљивим, да се по оригиналном пропису зготовљени само код мене може добити. — Она је права само онда, ако су жуте металне дове, у којима се маст налази у црвене напутке за употребу (у 9 језика) и у плаветне картоне увијене; на картонима се налази овде на страни постављена марка за обрану.

БАЛЗАМ ЗА УШИ, најбоље и многим покушајима на сигурно средство за лечење наглувости и за повратак са свим изгубљеног слуха. **Флашица 1 фор.** 12—26

СРПСКА ШТАМПАРИЈА Дра СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ

израђује све у струку штампарску спадајуће послове **најлепше, најсолидније и најјефтиније,** за доказ томе нека служе следеће цене:

100	комада	ПОСЕТНИЦА (Visit-Karten)	**30**, 40, 50, 60, 70, 80 и 90 нов.
100	комада	ПОЗИВА НА ЗАБАВЕ С ИГРАНКОМ	ф. **1.20**, ф. 2.—, ф. 3.—, ф. 4.—
1000	комада	**КУВЕРАТА** за трговце са фирмом	ф. **1.50**, ф. 2.—, ф. 2.50, ф. 3.—, ф. 3.50.
500	комада	„ „ „ „ „	ф. **1.**—, ф. 1.20, ф. 1.50, ф. 1.80, ф. 2.—
1000	комада	ПИСАМА 4° за трговце са фирмом	ф. **3.50**, ф. 4.—, ф. 5.—, ф. 7.—
500	комада	„ „ „ „ „ „	ф. **2.**—, ф. 2.30, ф. 2.70, ф. 4.—
100	комада	**ПОСМРТНИЦА (Parte-Zettel)**	ф. **1.50**, 2.—, 3.—, 3.50, 4.—, 4.50 и 5.—
100	комада	ПЛАКАТА са жигом од 1 нов.	ф. **2.**—, ф. 3.—, ф. 4.—
100	табака	ЦРКВ. МАТРИКУЛА на прописаној **Dyos-Györi** артији	ф. **4.**—, а преко 100 табака само 3 н. од таб.

Да би се о истинитости горенаведених цена свако уверити могао, позивамо п. т. публику како из места тако и са стране да покушај учине и поруке на оне предмете доставе нам, који су са најнижом ценом обележени.

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.